

Ahmed Hüsâmeddin Dağıstânî, *Makâsîd-ı Sâlikîn*, [İstanbul]: Evkâf-ı İslâmiyye Matbaası, 1341 (1923), 68 s.

Ahmed Hüsâmeddin Dağıstânî'nin *Hakâyıku't-tecrîd fî menâzili't-tevhîd* isimli Arapça eserinin bazı kısımlarının, oğlu Seyyid Ali Rıza tarafından Türkçe'ye çevrilmesi ile meydana gelmiş bir eserdir.

Tasavvuf ve seyr ü sülûke dair özlü bilgiler içeren eser on yedi bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin başlıkları şöyledir: Zât'ül-baht (s. 3), Murâkabetü's-sübût fi'l-vücûd (s. 5), Kelime-i tevhîd (s. 8), Nefy ü isbât (s. 13), Keyfiyyet-i iştigâl-i zikr (s. 17), Murâkabetü's-sübût fi'l-vücûd (s. 19), Râbita ve Râbita ile İştigâl

(s. 22), A'zânın Zikri (s. 26), Letâif ve Letâif ile İştigâl (s. 27), Menâzil-i Tevhîdin Nefy ve İsbâtı (s. 30), Ma'nâ-yı Tevhîdi Mülâhaza (s. 32), Tarîka-i Letâif Üzerine Murâkabe-i Ahadiyyet (s. 34), Kalb (s. 39), Rûh (s. 39), Murâkabetü's-sübût fi'l-vücûd (s. 46), İstiğfâr (s. 60), İlim (s. 60). Eserde bu on yedi bölüm altında, yer yer konu başlığından farklı noktalara da temas edilmek sûretiyle tasavvufun pek çok konusu işlenir. İlk iki bölümde, Cenâb-ı Hakk'ın mâhiyeti ve yaratılışa ait konular incelenirken, sonraki üç bölümde kelime-i tevhîdin hakikati ilim, amel ve ihsanla bağlantı kurularak; nefy ü isbâtın rûhun sülûkündeki rolüne değinilerek anlatılır.

Altıncı bölümde Nakşbendiyye'deki dört murâkabeye değinildikten sonra, murâkabe-i ahadiyyete konu olan İhlâs Süresi'nin manası, sûrenin her bir âyeti bir latîfe ile eşleştirilerek ve ilm-i hurûf gözetilerek yorumlanır. Sonraki bölümlerde râbitanın yapılışına ve Ehl-i Beyt'ten olan bir zâta yapılmasındaki önemine değinen Dağıstânî, zikrin yapılışından ve letâiften, her bir letâifi halk âleminde bir unsur ve Kur'ân'dan bir âyet ile yorumlamak suretiyle bahseder. Bu bölümden sonra, son iki bölüme kadar, tevhid mertebelerinde yapılacak nefy ü isbât ve murâkabeleri, letâif üzerine yapılacak murâkabeleri ve bunların Peygamber kademleriyle iliş-

1 Ahmed Hüsâmeddin Dağıstânî, *Hakâyıku't-tecrîd fî menâzili't-tevhîd*, İstanbul: Matbaa-i Mürettibîn-i Osmânî, 1328/1911.

kilerini yine Kur'ân'dan âyetleri delil getirmek ve Allah ile insan ruhu arasındaki feyz akışlarındaki rolünü göstermek sûretiyle daha ayrıntılı bir biçimde açıklar. Son iki bölümde ise istiğfâr ve ilim çeşitleri ile ilmin mertebelerinden bahsedilir.

Eser genel olarak bir Nakşebendiyye müridinin sülûk yolunda kat edeceği aşamaları açıklamaktadır. Yoğun olarak üzerinde durulan konular ise, tevhidin hakîkati ve letâifin tevhid menzillerinde murâkabesi yoluyla rûhun urûcundaki rolüdür. Müellif konuları açıklarken sıklıkla Kur'ân âyetlerine başvurmakta ve işârî nitelikte yorumlar yapmaktadır. Yine Dağüstânî'nin eserlerinde sıklıkla görüldüğü üzere, harflerden yola çıkarak Kur'ân âyetlerinin yorumlandığını bu eserde de görebiliyoruz. Eser Ahmed Hüsâmeddin'in oğlu M. Kâzım Öztürk tarafından, *Makâsıd-ı Sâlikîn* ve *Hakâyıku't-tecrîd*'den bazı kısımları seçilerek *Hakikat Yolunu Arayanlar* (İstanbul: Karakaş Matbaası, 1995) adıyla sadeleştirilerek yayınlamıştır.

Zeynep Şeyma ÖZKAN